

EPCA vstup

Pridať záznam

[Odhlásiť](#) [Odoslané záznamy](#)

Aplikovať limity

Výsledok vyhľadávania: 1 - 1 z 1

Názov: Vývoj právnej úpravy trestného údelného práva a slobod a ich realizácia na území ČR a SR

Autor: Škaloš Martin

Zdroj.dok.: Bezpečnosť, extrémizmus, terorizmus 2014. - S. 221-235. - Podhájska : Východoeurópska agentúra pre rozvoj n.o., 2014

Báza dát: Publikačná činnosť

Katal.org.: BB301 - Univerzitná knižnica Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

pridať

pripojiť

editovať

zmazať

Výsledok vyhľadávania: 1 - 1 z 1

VÝCHODNEURÓPSKA AGENTÚRA PRE ROZVOJ n.o.
EASTERN EUROPEAN DEVELOPMENT AGENCY n.o.

Za humnami 508/28 941 48 Podhájska

eeda@eeda.sk

www.eeda.sk

MEDZINÁRODNÁ VEDECKÁ KONFERENCIA

**BEZPEČNOSŤ, EXTRÉMIZMUS, TERORIZMUS
2014“**

ZBORNÍK PREDNÁŠOK

11. – 12. decembra 2014

PODHÁJSKA

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

ISBN 978-80-89608-15-7

9 788089 608157

**VÝCHODOEURÓPSKA AGENTÚRA PRE ROZVOJ n.o.
EASTERN EUROPEAN DEVELOPMENT AGENCY n.o.**

**VÝCHODOEURÓPSKA AGENTÚRA PRE ROZVOJ n.o.
EASTERN EUROPEAN DEVELOPMENT AGENCY n.o.
www.eeda.sk**

**BEZPEČNOSŤ, EXTRÉMIZMUS,
TERORIZMUS 2014**

Zborník z medzinárodnej konferencie uskutočnenej v dňoch 11. a 12. decembra
2014 v Podhájskej

Podhájska 2014

Obsah

Ladislav Čerí Globalizácia, jej dôsledky a vplyv na bezpečnosť, extrémizmus a terorizmus vo svete	5
Štefan Danies Strategie boje proti terorizmu	23
Juraj Fabian Analýza rizika vzniku mimoriadnej udalosti v dôsledku prepravy ropy a prevencie činnosti hasičských jednotiek pri zásahu	35
Branislav Fridrich Vnímanie obsahu práva na ochranu súkromia v recenznom prostredí boja proti terorizmu a extremizmu v Európe	56
Marek Hoborowicz Elementy kultury bezpieczeństwa narodowego. Wybrane zagadnienia koncepcji japońskiej	70
Miloslav Hosciek Zvrchovanosť kontroverzných HFT obchodov	84
Pavol Hrivík Národná mentalita ako prekážka v pružnom a efektívnom uplatňovaní spoločnej obrannej politiky EÚ	87
Peter Januš, Ladislav Mariš, Viktor Šoltés Softvérové využitie databáz geografických informačných systémov pre potreby činnosti obecných polícii v Žilinskom kraji	106
Miloš Mačár Terorizmus ako zločin proti ľudskosti	115
Ladislav Mariš, Peter Januš, Viktor Šoltés Výbrané aspekty pachateľov trestných činov	127
Branislav Milosavljević, Veljko Blagojević, Katarina Strbac Corruption in Serbia - Political and Legal Aspects	135
Mykytyuk M. A Powers of the Department of State Guard of Ukraine in the sphere of ensuring state security	146
Juliusz Piwowarski, Patrycja Węglarz Zagadnienie skuteczności terroryzmu w świetle najnowszych badań	153
Viktor Porada Kriminalistické a forenzní aspekty bezpečnosti v oblasti kybernetické kriminality	159
Roman Rak Informační technologie státní správy jako vyhledávaný cíl korupce	182

Editori
PhDr. Katarína Greňová

doc. ThDr. PaedDr. Anton Lisník, PhD.

Recenzenti

prof. Dr. hab. Natalia Kalashnyk

prof. Ing. Vojtech Jurčák, CSc.

dr. Piotr Lewandowski

doc. JUDr. Dezider Bango, CSc.

doc. PhDr. Peter Čajka, PhD.

doc. PhDr. Rastislav Kazanský, PhD.

Za jazykovú a formálnu úpravu zodpovedajú autori príspevkov

Vydavateľ: VÝCHODOEURÓPSKA AGENTÚRA PRE ROZVOJ n.o.

Podlažka

EASTERN EUROPEAN DEVELOPMENT AGENCY n.o.

ISBN

978-80-89608-15-7

Sherif Shehata, Igor Kosír The Fall of the Muslim Brotherhood in Egypt and the Rise of Terrorism.....	205
Martin Skaloš Vývoj právnej úpravy základných ľudských práv a slobôd a ich realizácia na území Čiech a Slovenska.....	221
Božena Sliacka, Iveta Marková Prístupy k riešeniu problematiky prevencie rizík závažných havárií a havarijného plánovania z hľadiska obmedzenia ich následkov na človeka a životné prostredie	236
Jozef Stieranka Niektoré možnosti indikovania (detekcie) daňových únikov a daňovej trestnej činnosti v Slovenskej republike	248
Viktor Šoltés, Peter Januš, Ladislav Mariš Vývoj kriminality na slovensku podľa jednotlivých druhov trestnej činnosti	261
Gustáv Tarcsi Analýza bezpečnostného prostredia v kontexte globalizácie.....	271
Andrej Veľas, Martin Ďurovec, Milan Kutaj Problematika normalizácie cieľa detekcie poplachových systémov	280
Barbora Vegrichová Propagační nástroje a témata extremismu – výstupy výzkumného projektu	287
Jana Viktoryová, Dezider Bango, Jaroslav Blatnický Logika v dokazovaní a jej využitie pri vyšetrovaní extrémizmu a terorizmu.....	310

Vývoj právnej úpravy základných ľudských práv a slobôd a ich realizácia na území Čiech a Slovenska

Martin Skaloš

Abstrakt

Ľudské práva a slobody predstavujú osobitný ústavný inštitút všetkých moderných demokratických ústav. Patria medzi základné piliere demokracie, ktorá je ich garantom. Uznatie, rešpektovanie a ochrana práv a slobôd boli vždy obmedzením moci štátu voči spoločnosti, ktorá určuje hranice vládnej moci. Príspevok s názvom „Vývoj právnej úpravy základných ľudských práv a slobôd a ich realizácia na území Čiech a Slovenska“ sa zaoberá analýzou problematiky vývoja ľudských práv a slobôd na našom území v období od skončenia 2. svetovej vojny po koniec 20. storočia. Ide o obdobie najnovšej histórie, ktoré bolo poznamenané viacerými zvratmi.

Kľúčové slová: Ľudské práva, vývoj, generácie ľudských práv, Československo, medzinárodné dohovory, ústava.

Abstract

Human rights and freedoms form a distinct constitutional institute of all modern democratic constitutions. They belong to the basic pillars of democracy, which is their guarantor. Recognition, respect and protection of rights and freedoms were always limiting the state power towards society, which defines the boundaries of the government power. Article titled "Development of legislation of fundamental human rights and freedoms and their implementation in the Czech Republic and Slovakia" deals with the analysis of development of human rights and freedoms in the territory of Slovakia and Czech Republic in the period since the end of World War II. until the end of the 20th century. This is the most recent period of history, which was marked by several twists.

Key words: Human rights, Development, Generations of human rights, Czechoslovakia, International conventions, Constitution.

Úvod

Základné ľudské práva a slobody sú pevne spojené so životom každého človeka. Každý jedinec sa s nimi rodí a spoločne s nimi aj umiera. Takýmito právami sú napr. právo na

život, právo na osobnú slobodu a bezpečnosť, slobodu svedomia, prejavu, pohybu a mnohé iné. Stupeň vývoja spoločnosti bol vždy vo vzájomnej zhode s rozsahom ľudských práv vymedzených v základnom zákone spoločnosti, teda v ústave.

Základné ľudské práva a slobody do 2. svetovej vojny

Osvietenský absolutizmus cisára Jozefa II. pri snahe o modernizáciu ríše a metód vlády, v rámci rozsiahlych reforiem správy, súdnictva a štátnych financií uvoľnil niektoré väzby obmedzujúce život človeka. Tolerančným patentom z októbra 1781 pripustil náboženskú slobodu. Okrem katolíckeho vyznania povoľoval tiež vyznanie augsburské, helvétske a pravoslávne. Stúpenci týchto konfesií boli občiansky zrovnoprávnení s katolíckimi (Kolektiv autorov 2005, s. 540). Patentom z novembra 1781 cisár Jozef II. zrušil nevoľníctvo vidieckeho obyvateľstva. Boli to len koncesie udeľované z milosti absolutistickej monarchie, nie priznanie ľudských práv a slobôd, mali však význam pre uvoľnenie síl, ktoré potom zohrali aktívnu úlohu v procese národného obrodenia (Hájek 1998, s. 14).

Rôzne prejavy demokratického hnutia sa v roku 1848 ozývajú v celej Európe a nachádzajú svoj výraz v koncepciách demokratických reforiem a nových ústav štátov. Podľaenie tejto revolučnej vlny bolo začiatkom obdobia dočasnej stabilizácie režimov, aj keď s určitými prvkami ústavnosti a liberalizácie, chápanými a prezentovanými opäť ako koncesia panovníkov.

Aktívny záujem o ľudské práva ako faktor revolučných demokratických premien priniesol rok 1848 aj v Rakúsku i Uhorsku, ktorého súčasťou bolo aj územie Slovenska. išlo o uznanie a uplatňovanie ľudských práv väčšinou v rámci úsilia o národnú identitu Čechov a Slovákov. Na celorakúskom sneme bol pri prejednávaní ústavy vytvorený osobitný trojčlenný výbor pre formuláciu deklarácie ľudských práv a jeho členom bol aj F. L. Rieger. Ten predložil návrh odrážajúci do značnej miery francúzske poňatie deklarácie práv. Riegerov návrh šiel pomerne ďaleko, najmä požiadavkou zrušiť šľachtické privilégiá a samozrejme trest smrti. Nástup bachovského režimu na jar 1849 zmanil prijatie ústavy rovnako ako plány na národnostnú úpravu monarchie v rámci federácie. Text deklarácie sa však v značne redukovanej forme dostal do ústavy z roku 1867, kedy došlo k premene ríše na dualistický útvar, Rakúsko-Uhorsko (Hájek 1998, s. 18).

Polovičatosť a nedôslednosť v zavádzaní buržoaznodemokratických reforiem sa prejavovala aj v právnej úprave hlavných občianskych slobôd. Uhorská právna veda štátneho práva vychádzala z teórie, že občianske práva a slobody platia na základe uhorskej ústavy

zakladajúcej sa na obyčajovom práve a na niekoľkých zákonných článkoch spred a po roku 1848, preto sa ich zákonná úprava nepovažovala za potrebnú. Zákonnou cestou boli garantované iba sloboda tlače (zák. č. 18/1848) a vyznania (zák. č. 20/1848). Ostatné základné ľudské práva a slobody, ako rovnosť ľudí, petičné právo, listové tajomstvo, domová sloboda, sloboda prejavu, spolkové a zhromažďovacie právo boli upravené iba druhotnými právnymi normami – ministerskými nariadeniami. Nepriamym spôsobom v ustanoveniach o zodpovednosti ministrov bola vyjadrená osobná sloboda a nedotknuteľnosť súkromného vlastníctva. Trestný zákon z roku 1878 (zák. č. 5/1878) tiež len nepriamo chránil osobnú, domovú a listovú slobodu pred jej násilným porušením.

Úprava spoločovacieho práva (nariadenia Ministerstva vnútra č. 1394/1873, 1508/1875 a 1136/1898) sa pridržala fikcie jednotného uhorského (maďarského) národa. Preto napríklad nepripúšťala pomenovanie nijakej inštitúcie právlastkom označujúcim národnosť. Zakladanie národnostných politických spolkov bolo vyslovene zakázané, povolené boli len kultúrne a náboženské spolky. Okrem národnostných sa najviac obmedzení vzťahovalo na robotnícke spolky – nemohli zakladať filiálky, členmi mohli byť len uhorskí štátni občania a len osoby daného povolania. Z týchto dôvodov ani nemožno hovoriť o nejakom všeobecnom spoločovacom práve, keďže to bolo rozdielne pre jednotlivé národnosti, spoločenské vrstvy a náboženské skupiny. Napriek týmto negatívnym tendenciám bol v posledných desaťročiach 19. storočia zaznamenaný silný nárast počtu spolkov, čo bolo do istej miery spôsobené podporou zo strany vládnych vrstiev v prospech tých spolkov, ktoré boli zamerané na presadzovanie vládnej politiky. Z takýchto spolkov pôsobiacich na území dnešného Slovenska bol najznámejší FMKE – Hornouhorský maďarský všeobecnovzdelávací spolok.

Podobný právny stav panoval aj v úprave zhromažďovacej slobody (nariadenia Ministerstva vnútra č. 216/1848, 128/1868 a 766/1898). Organizátori boli povinní každé zhromaždenie nahlásiť policajnému orgánu 24 hodín vopred. Ten bol síce povinný ohlásenému zhromaždeniu udeliť povolenie, ak nešlo o „porušenie zákona alebo narušenie verejného poriadku“, avšak posúdenie tejto skutočnosti bolo plne v kompetencii tohto orgánu. Policajná vrchnosť na každé zhromaždenie vysielala svojho zástupcu, ktorý sledoval jeho priebeh a mohol doň zasahovať, napr. mohol vylúčiť niektorého rečníka alebo tému, prípadne mohol zhromaždenie rozpustiť, respektíve dať rozohnať.

Z hľadiska emancipačných snáh nemadžarských národov bola veľmi dôležitá sloboda tlače, keďže to bol účinný spôsob ako mohli rozširovať a propagovať svoje idey medzi širokou verejnosťou. Túto problematiku upravoval zák. č. 18/1848, ktorý síce zrušil predbežnú cenzúru, avšak ponechal viaceré obmedzenia, ktoré vydávanie periodík sťažovali.

Z nich najdôležitejšou bola povinnosť zložiť vysokú kauciu pri vydávaní tzv. politických časopisov, čo komplikovalo situáciu najmä menej majetným organizáciám a jednotlivcom. Zo zloženej kaucie sa uhrádzali pokuty a peňažné tresty uložené za porušenia tlačového zákona. O tom, ktorý časopis je politický, rozhodovala vrchnosť (Bianchi 1966, s. 179-191; Bianchi 1973, s. 97-140).

Celkovo možno povedať, že práva úprava občianskych slobôd v Uhorsku za dualizmu bola nedokonaná a poznačená feudálnymi prežitkami. Spôsobené to bolo tým, že pretvorenie mnohonárodnostného a hospodársky zaostaleho agrárneho Uhorska na kapitalistickú krajinu sa dialo pruskou cestou pri zachovaní politickej moci a majetkového postavenia bývalých maďarských feudálnych statkárov (Bianchi 1966, s. 199).

Prvá svetová vojna, ako každá vojna, znamenala masové potlačanie ľudských práv v zúčastnených štátoch, hoci v krajinách Dohody boli - najmä po vstupe USA do vojny a po Októbrovej revolúcii 1917 v Rusku - v propagande vyzdvihovalé zásady a heslá demokracie a ľudských práv. Aj keď v známych 14 bodoch amerického prezidenta Wilsona, ktoré boli koncom vojny akceptované ako „program svetového mieru“, sa o demokracii a ľudských právach nehovorí, bolo ich poznať v podtexte, ako ich vyjadrovali komentáre a prejavy politikov, ktoré sa o 14 bodov opierali (Strážnická, Šebesta 1994, s. 15).

Prvá svetová vojna bola výrazom krízy koncepcie rovnováhy a otvorila priestor princípu práva národov na sebaurčenie. Tento princíp proklamoval tak prezident USA Wilson, ako aj vodcovia sovietskej revolúcie v Rusku. Wilsonova demokratická idea Spoločnosti národov sa však napokon uskutočnila, ale bez účasti USA. Spoločnosť národov ako združenie zvrchovaných štátov sa stala predstaviteľom celého medzinárodného spoločenstva. Právo na sebaurčenie národov bolo sprevádzané právom menšín, najmä rasových, jazykových a náboženských a záruky mieru boli videné i v zabezpečení určitých sociálnych práv - bola založená Medzinárodná organizácia práce. Systém zmlúv po 1. svetovej vojne tak rekonštruoval medzinárodné právo a ochrana menšín uskutočňovaná mechanizmom Spoločnosti národov však znamenala výrazný prielom do princípu zvrchovanosti štátov.

Po skončení 1. svetovej vojny štáty pristúpili k čiastočnej internacionalizácii ľudských práv, a to prijatím viacerých medzinárodných dohovorov s garanciou Spoločnosti národov, ustanovenej v rámci Versailleského povojnového usporiadania. Predmetom medzinárodnoprávnej úpravy bola v tomto období najmä snaha o usporiadanie spomínaných citlivých otázok menšinových práv na území viacerých európskych štátov. Súčasťou prvého pokusu o utvorenie mechanizmu na ochranu práv menšín na pôde Spoločnosti národov bola

sústava medzinárodných zmlúv o menšinách medzi spojencami na jednej strane a Poľskom, Československom, Gréckom a mnohými inými štátmi na strane druhej, ako aj osobitné časti mierových zmlúv uzavretých po 1. svetovej vojne s Bulharskom, Rakúskom, Maďarskom a Tureckom. Koncom 20. rokov sa zrodila idea medzinárodnej ochrany ľudských práv a už vtedy sa odporúčalo vypracovať text, ktorý by mal obdobný význam ako Deklarácia práv človeka a občana z roku 1789 a čelil tak proklamáciou individuálnych a univerzálnych práv proti všetkým nebezpečenstvám, ktoré vyplývali z jednostranného zdôrazňovania menšinových práv. Kolektívne práva menšín sa tak dostávali do konfliktu s individuálnymi právami a slobodami. Najvýraznejšie sa to prejavilo v politike Nemecka, ktoré cieľavedome podporovalo nemecké menšiny v iných štátoch vrátane Československa. Princípy individuálnych demokratických slobôd boli popreté ideou všennemectva a vládou národného socializmu, založenou na teórii vyššej rasy.

Vlna medzivojnových diktatúr, nastolených v rôznych štátoch Európy, nepriala ideám ľudských práv a Spoločnosť národov bola ochromená a diskreditovaná agresormi - v Európe najmä Nemeckom a Talianskom, v Ázii Japonskom. Nemecko presadzovalo nastolenie „nového poriadku“ v Európe. Jednou z prvých obetí sa stalo demokratické Československo, ktoré sa vcelku úspešne pokúšalo uskutočňovať demokratické ideály ľudských práv (Pavlíček 1999, s. 48).

Základné ľudské práva a slobody v rokoch 1945 - 1968

Druhá svetová vojna priniesla porušovanie ľudských práv v meradle, aké dejiny dovtedy nepoznali. To viedlo k tomu, že sa v Európe hneď po roku 1945 dostali do popredia pozornosti širokej verejnosti otázky ľudských práv a ešte pred koncom vojny „Veľká trojka“ na zasadnutí na Kryme schválila Vyhlásenie o oslobodení Európy, v ktorom sľubovala pomoc ľudu oslobodených i satelitných krajín, „aby demokratickými prostriedkami vyriešili svoje naliehavé politické a hospodárske problémy“. A zároveň uvádzala zásady Atlantической charty a Deklarácie Spojených národov vytvoriť „svetový poriadok založený na práve, ktorý by bol zameraný na mier, bezpečnosť, slobodu a blahobyt všetkého ľudstva“ (Ort 1998, s. 25 a nasl.). Výrazný pokrok v kodifikácii ľudských práv a mechanizmu ich ochrany dosiahol medzinárodné spoločenstvo až po skončení 2. svetovej vojny. Ochranu ľudských práv zabezpečuje sústava prostriedkov na vnútroštátnej, a najmä medzinárodnej úrovni.

Odhodlanie chrániť ľudstvo pred vojnami a obnovou viery v dôstojnosť ľudskej osobnosti a v základné ľudské práva bola vyjadrená v Charte OSN (1945) a následne vo

Všeobecnej deklarácii ľudských práv (1948). Neskôr prijali štáty ďalšie medzinárodné dohovory, ktoré zakotvujú medzinárodnoprávne normy a procedúry na ochranu ľudských práv a základných slobôd, najmä Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach a Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. Tento systém, zahŕňajúci členské štáty OSN, sa nazýva univerzálnym systémom ochrany ľudských práv.

Zároveň s ním sa vyvíjal európsky regionálny systém ochrany ľudských práv. Jeho základ položili západoeurópske štáty prijatím Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd na pôde Rady Európy (1950). Európsky štandard ľudských práv dominuje medzi regionálnymi systémami ochrany ľudských práv vo svete a vyznačuje sa tým najprepracovanejším systémom na ochranu ľudských práv a základných slobôd.

Ústavné právo bolo v 20. storočí podrobené ťažkej skúške, v ktorej sa výrazne zrkadlí postupné ustupovanie európskych demokracií agresívnym ideológiám, pre ktoré sú ústavné záruky víťané len na ceste k moci. Po jej dosiahnutí sú však v mene „vyšších cieľov“ okamžite relativizované a opúšťané. To platí v plnej miere tak isto aj pre ľudské práva. Tie sú niekedy rozširované aj o „sociálny rozmer“, ktorý však vzhľadom k realnej hospodárskej situácii zostáva iba v deklaratórnej rovine. V totalitných štátoch sú ľudské práva, zakotvené v ústavách z predchádzajúceho obdobia, buď ignorované alebo propagandisticky vo vlastnej novej ústave pokrytecky zdôrazňované bez toho, aby ich štátna moc brala úplne vážne. Napríklad vo volebnom práve tak dochádza k paradoxnej situácii, keď to, čo bolo predmetom politického boja mnohých generácií, teda na demokratických princípoch založené všeobecné volebné právo, je redukované iba na povinné potvrdenie štátostranou vybraných kandidátov (Kolektiv autorů 2003, s. 759 a nasl.).

Tak tomu bolo po februárovom prevrate aj v Československu. Ústava 9. mája z roku 1948 uzákonila zásadné politické a spoločenské zmeny uskutočnené v rokoch 1945 až 1948. Ústava z roku 1948 platila do roku 1960. Bolo to obdobie, v ktorom štátne a komunistické orgány ale aj jednotlivci beztržite porušovali ústavu aj iné právne normy, najmä v otázke základných ľudských práv a súkromného vlastníctva. Predstavitelia moci uznávali len tie zákony, ktoré boli v súlade s mocenskými zámermi a tzv. masová nezákonnosť bola charakteristickou črtou tohto obdobia (Kováč 1999, s. 332).

Ústava 9. mája v čl. III. zakotvila prácu v prospech celku a účasť na obrane štátu ako všeobecnú povinnosť. Stanovila aj niektoré ekonomické a sociálne práva, ako napr. právo na vzdelanie, na spravodlivú odmenu za vykonanú prácu a na odpočinok po práci, právo na započatie pri nespôsobilosti na prácu, a to na základe národného poistenia.

Prvá kapitola po základných článkoch niesla označenie „Práva a povinnosti občanov“, čím bolo jasne dané najavo, že štátna moc má v úmysle už v ústavnom texte zakotviť nielen práva, ale aj povinnosti a v rámci sociálnych práv tu bolo podrobnejšie rozvinuté právo na prácu, ktoré malo byť zaradené „organizáciou práce riadenou štátom podľa plánovaného hospodárstva“ (§ 26 ods. 2 Ústavy 1948). Podobne právo na spravodlivú odmenu za vykonanú prácu „sa zaručuje štátnou mzdovou politikou, riadenou na základe dohody s jednotnou odborovou organizáciou a smerujúcou k neustálemu zvyšovaniu životnej úrovne pracujúceho ľudu“ (§ 27 ods. 2 Ústavy 1948).

Podmienene bolo zakotvené zhromažďovanie a združovacie právo – „pokiaľ sa tým neohrozuje ľudovodemokratické zriadenie alebo verejný poriadok“ (§ 24. ods. 1 Ústavy 1948). A napokon, v § 25 bolo síce zakotvené právo zamestnancov združovať sa na ochranu svojich práv, ale len „v jednotnej odborovej organizácii.“ Táto mala právo na „širokú účasť na kontrole hospodárstva a pri riešení všetkých otázok týkajúcich sa záujmov pracujúceho ľudu“ (§ 25 ods. 1, 2 Ústavy 1948). V súvislosti s právom vlastníť majetok bolo zakotvené, že vyvlastnenie je možné len na základe zákona a za náradu, „ak nie je alebo nebude zákonom stanovené, že sa náhrada dávať nemá“ (§ 9 ods. 2 Ústavy 1948). Školstvo bolo na základe Ústavy iba štátne, pričom výchova a vyučovanie malo byť „zariadené tak, aby boli v súlade s výsledkami vedeckého bádania a neboli v nezhode s ľudovodemokratickým zriadením. Vrchné vedenie každej výchovy a vyučovania, ako aj dozor nad nimi prislúcha výlučne štátu“ (§ 14 Ústavy 1948).

Voľby do Národného zhromaždenia 30. 5. 1948 sa konali už s jednotnou kandidátkou Národného frontu (14,3 % voličov odovzdalo prázdne hlasovacie lístky). Voličov zastrašovali, volebné výsledky sa upravovali tak, aby potvrdili „februárové víťazstvo pracujúceho ľudu“. Voľby prestali plniť svoju funkciu, lebo neboli ani slobodné, ba dokonca ani demokratické. O úplne všetkom sa rozhodovalo v úzkom kruhu, vo vedení KSČ a aj proklamované občianske slobody ostali iba na papieri. V úvodných ustanoveniach Ústava 1960 vyhlásila rovnoprávnosť slovenského a českého národa, ale 6. hlava, ktorá vymedzila štátoprávne postavenie Slovenska v republike, bola vrcholom degradácie slovenských národných orgánov v povojnových dejinách. Pokiaľ ide o národnostné menšiny, nová Ústava, na rozdiel od Ústavy 9. mája, zaručila občanom maďarskej, ukrajinskej a poľskej národnosti právo na kultúrny rozvoj a vzdelanie v ich materinskom jazyku. Podobne ako jej predchodkyňa - Ústava 9. mája, aj nová Ústava zakotvila nielen práva, ale samozrejme aj určité povinnosti občanov.

Už v úvodnom vyhlásení (preambule) Ústavy 1960 sa konštatovalo, že „Oslobodení ľudská práca stala sa základným činiteľom v celej našej spoločnosti. Je teraz nielen povinnosťou, ale aj vecou cti každého občana. Uskutočňuje sa už zásada socializmu: Každý podľa svojich schopností, každému podľa jeho práce.“ V Čl. 21 a 22 neskôr Ústava opätovne zakotvila právo všetkých občanov na prácu, na „odmenu za vykonanú prácu podľa jej množstva, akosti a spoločenského významu“ a právo na odpočinok po vykonanej práci. Deklarované bolo, že „právo na prácu a na odmenu za ňu je zabezpečené celou socialistickou hospodárskou sústavou, ktorá nepozná hospodárske krízy ani nezamestnanosť a zaručuje ustavičné zvyšovanie reálnej odmeny za prácu“ (čl. 21 ods. 2 Ústavy 1960).

Základné ľudské práva a slobody v období normalizácie

Úsilie o obhajobu ľudských a občianskych práv proti komunistickej totalitnej moci začína v Československu bezprostredne po invázii vojsk Varšavskej zmluvy v auguste 1968. Komunistickej moc vtedy pod tlakom sovietskeho vedenia a tiež v záujme upevnenia svojich pozícií vydala niekoľko nových zákonov, ako bol zákon č. 126/1968 Zb. z 13. septembra 1968 o niektorých prechodných opatreniach na upevnenie verejného poriadku, zákonné opatrenie č. 99 Predsedníctva Federálneho zhromaždenia z 22. 8. 1969 o trestných činoch a priestupkoch proti verejnému poriadku (čiasťka 33/1969 Zb.), zákon č. 40/1974 Zb. o Zbore národnej bezpečnosti. Okrem toho bol vydaný aj celý rad nových vyhlášok a nariadení, napr. v školstve, kultúre, podnikovej sfére, vo sfére záujmových organizácií a pod., ktoré na pozadí uvedených konsolidačných zákonov priniesli výrazné oklieštenie ľudských a občianskych práv (Plačková 1998, s. 147).

Masové vystúpenia obyvateľov proti okupácii pri príležitosti 1. výročia vojenskej intervencie preukázali, že obyvatelia sa nechceli zmieriť s pasívnym pozorovaním vývoja, ktorý smeroval k odmietnutiu všetkého, čomu roku 1968 verili. Použitie silových zložiek v štátnej moci - armády, ľudových milícií a bezpečnosti - proti demonštrantom len potvrdzovalo, že štátna moc bola rozhodnutá tvrdo zasiahnuť. Aj zákon č. 126/1968 Zb. z 13. septembra 1968 o niektorých prechodných opatreniach na upevnenie verejného poriadku a o rok neskôr schválené zákonné opatrenie Predsedníctva Federálneho zhromaždenia č. 99/1969 Zb. o niektorých prechodných opatreniach potrebných na upevnenie a ochranu verejného poriadku posilovalo aktívnych odporcov okupácie. Súčasne však utváralo legislatívne predpoklady pre neskoršie čistky v spoločnosti. Podstatné časti tohto zákonného opatrenia

boli neskôr prevzaté do nového Trestného poriadku a Zákonníka práce a platili po celé obdobie normalizácie.

Na základe zákona č. 126/1968 Zb. došlo k obmedzeniu zhromažďovacieho a združovacieho práva. Okresný národný výbor mohol zakázať, prípadne aj rozpustiť verejné zhromaždenie, manifestáciu alebo sprievod, ak usúdil, že môže „narušiť dôležité zahraničnopolitické záujmy štátu, byť v rozpore so zákonom, alebo ak by bolo zamerané proti socialistickému poriadku, prípadne ak by inak ohrozovalo verejný poriadok“ (§ 1 zákona č. 126/1968 Zb.). Podobne okresný alebo krajský národný výbor, prípadne aj ministerstvo vnútra mohli zastaviť činnosť dobrovoľnej organizácie, prípadne organizáciu rozpustiť, ak „jej činnosť smeruje proti ústave Československej socialistickej republiky, proti samostatnosti a celistvosti štátu, proti socialistickej hospodárskej sústave, mierovému spolužitiu medzi národmi alebo proti dôležitým zahraničnopolitickým záujmom štátu“ (§ 2 zákona č. 126/1968 Zb.).

Takzvané zákonné opatrenie Predsedníctva Federálneho zhromaždenia č. 99/1969 Zb., vydané presne do roka a do dňa od vojenského potlačenia Pražskej jari (22. 8. 1969), v úvodnej vete deklarovalo, že „verejný poriadok je hrubo narušovaný, najmä zo strany protisocialistických a protispoločenských živlov“ a ďalej stanovovalo za priestupok proti verejnému poriadku (teda nie za trestný čin) možnosť uloženia nielen pokuty až do 5 000 korún, ba dokonca aj trestu odňatia slobody, a to až do troch mesiacov.

Na základe tohto opatrenia (teda nie na základe zákona, čo bolo už vtedy v rozpore s elementárnymi princípmi trestného práva, ale aj ochrany ľudských práv a základných slobôd) boli až o polovicu zvýšené horné hranice trestných sadiieb za niektoré trestné činy (napr. za poburovanie, hanobenie republiky a jej predstaviteľa, poškodzovanie záujmov republiky v cudzine, ale aj za novo vložený trestný čin hanobenia štátu svetovej socialistickej sústavy a jeho predstaviteľa), pokiaľ boli tieto trestné činy spáchané „osobou vyvíjajúcou sa statočnej práci“ (§ 2 zákonného opatrenia Predsedníctva Federálneho zhromaždenia č. 99/1969 Zb. o niektorých prechodných opatreniach potrebných na upevnenie a ochranu verejného poriadku).

Procesné záruky trestného konania boli na základe tohto opatrenia oslabené okrem iného tým, že účasť obhajcu sa pripúšťala až v konaní pred súdom (teda nie v prípravnom konaní) a zadržanie orgánmi Zboru národnej bezpečnosti mohlo trvať 3 týždne. Zaujímavé bolo aj ustanovenie, podľa ktorého „toto, kto svojou činnosťou narušuje socialistický spoločenský poriadok a stráca tak dôveru potrebnú na zastávanie doterajšej svojej funkcie alebo svojho doterajšieho pracovného miesta, možno z funkcie odvolať, prípadne s ním aj okamžite rozviazať pracovný pomer, ak ide o pracovníka, na ktorého sa nevzťahujú ustanovenia Zákonníka práce o rozviazaní pracovného pomeru, možno s ním pracovný,

služobný, príp. i iný obdobný pomer prepustením okamžite skončiť“ (§ 4 zákonného opatrenia Predsedníctva Federálneho zhromaždenia č. 99/1969 Zb. o niektorých prechodných opatreniach potrebných na upevnenie a ochranu verejného poriadku).

Komunistický prevrat v roku 1948 znamenal popretie základných ľudských práv a slobôd. Po celý čas neslobody však vznikali a rozvíjali sa rôzne iniciatívy na samotnú ich ochranu. Možno spomenúť napríklad Spoločnosť pre ľudské práva, ktorej hlavnou požiadavkou bolo, aby ústava a celý právny poriadok boli dané do súladu so Všeobecnou deklaráciou ľudských práv a medzinárodnými aktmi o ľudských právach. Táto spoločnosť bola tiež členom Medzinárodnej ligy ľudských práv v New Yorku a Medzinárodnej federácie pre ľudské práva v Paríži. Za normalizácie (1969) bola spoločnosť ako jedna z prvých úplne zrušená. V tomto období bol vydaný celý rad nových vyhlášok a nariadení, napr. v školstve, podnikovej sfére, kultúre, vo sfére záujmových organizácií a podobne, ktoré na pozadí konsolidáčných zákonov priniesli výrazné oklieštenie ľudských a občianskych práv (Plačková 1998, s. 147).

V roku 1977 bola založená Charta 77. Vznikla ako reakcia na prijatie medzinárodných paktov o ľudských právach (Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach), ktoré boli síce Československom podpísané ešte v roku 1968, ale po vojenskej invázii a zmene niektorých spoločenských pomerov neboli ratifikované. Až na rokovaní Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe v Helsinkách v roku 1975 boli československí predstavitelia nútení pod medzinárodným tlakom podpísať oboch paktov potvrdiť a zároveň rozbehnúť proces ich ratifikácie. Federálne zhromaždenie ČSSR vyslovilo s paktmi súhlas 11. 11. 1975 a prezident ČSSR ich potom ratifikoval. Oba medzinárodné paky boli publikované vyhláškou ministra zahraničných vecí pod č. 120/1976 Zb. a vstúpili do platnosti 23. 3. 1976.

Práva občanov v ČSSR však naďalej neboli napĺňané. Masívna represia totalitnej moci vyvolávala početné individuálne ako aj skupinové protesty. Momentom, ktorým pretiekla čaša trpezlivosti, bol proces s nekonformnou hudobnou skupinou „Plastic People of the Universe“, ktorý sa konal koncom roku 1976 na Obvodnom súde pre Prahu V. Na chodbách súdnej budovy sa vtedy okrem členov a stúpenecov tejto skupiny zišli zástancovia rôznych ideových prúdov. Dospeli k presvedčeniu, že je potrebné zjednotiť sa k väčšiemu zásadnému protestu. A tak po niekoľkých schôdkach bolo v závere roku 1976 formulované základné Vyhlásenie Charty 77 a bola zorganizovaná podpisová akcia, v ktorej sa k Charte 77 prihlásilo 242 občanov. Vyhlásenie bolo vydané k 1. januáru 1977.

Vyhlásenie Charty 77 pripomenulo, že 23. 3. 1976 vstúpili do platnosti pre Československo Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach a Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. Bolo zdôraznené, že tieto paky zaručujú slobody a práva, ktoré sú dôležitými civilizačnými hodnotami. Charta uvítala pristúpenie Československa k týmto paktom, ale súčasne pripomenula, že mnoho základných občianskych práv platí v Československu iba na papieri.

Podstatou Charty 77 bolo poukázať na rozpornosť československých zákonov, ale najmä právnej praxe s týmito prijatými paktmi. Vyvinulo sa z nej spoločenstvo ľudí, ktorí sa zasadzovali o rešpektovanie občianskych a ľudských práv v Československu. Chartu 77 je možné charakterizovať ako „voľné, neformálne a otvorené spoločenstvo ľudí rôzneho presvedčenia, rôznej viery a profesii, ktoré spájala vôľa zasadzovať sa za rešpektovanie občianskych a ľudských práv v Československu i vo svete“ (Skaloš 2011, s. 158 a nasl.).

Signatári vyhlásenia pripomenuli aj porušovanie zákazu „svojvoľného zasahovania do stíkromného života, rodiny, domova alebo korešpondencie“ (článok 17 prvého paktu), keď v prípadoch politicky motivovaného trestného stíhania porušovali vyšetrovacie a justičné orgány práva obvinených a ich obhajoby (článok 14 prvého paktu i československé zákony). Bolo porušované právo občanov slobodne opustiť svoju krajinu (bod 2 článku 12 prvého paktu). Tí občania, ktorí na mnohostranné porušovanie práv a slobôd poukazovali, boli buď v podstate ignorovaní, alebo sa ich sťažnosti a pripomienky stávali predmetom policajného vyšetrovania. Za takýto stav nedodržiavania občianskych práv robila Charta 77 zodpovednou predovšetkým politickú štátnu moc. Ako však uvádzala, „tiež každý občan nesie svoj diel zodpovednosti za všeobecné spoločenské pomery, a teda aj za dodržiavanie uzákonených medzinárodných paktov“ (Plačková 1998, s. 150).

Z iniciatívy občanov, sčasti signatárov Charty 77, ktorí sa rozhodli zaoberať sa jednotlivými prípadmi ľudí nespravodlivo postihnutých súdnym stíhaním, bol založený v apríli 1978 Výbor na obranu nespravodlivo stíhaných. Členovia skupiny prijímali informácie od príbuzných a priateľov postihnutých, prípadne od nich samotných, overovali ich, zisťovali okolnosti, radili sa s právníkmi, zúčastňovali sa procesov a vydávali vyhlásenia. Výbor vydal cez tisíc takýchto krátkych, ale obsažných vyhlásení. Na konci každého roka výbor vydával zoznam politických väzňov v Československu.

Členovia výboru (Petr Uhl, Jiří Dienstbier, Václav Havel, Ladislav Lis, Václav Malý, Dana Němcová a mnohí iní) boli prenasledovaní a väznení. Na jeseň 1979 bolo desať aktivistov vo vykonštruovanom procese odsúdených na kratšie, ale aj niekoľko ročné tresty väzenia. Napriek tomuto tlaku Výbor na obranu nespravodlivo stíhaných pokračoval vo svojej

činnosti a stal sa významnou iniciatívou na poli ľudských práv. V decembri 1979 sa výbor stal aj členom Medzinárodnej federácie pre ľudské práva a Ladislav Lis bol zvolený za jej prvého podpredsedu.

Aj napriek podpisu Československa pod Záverečným aktom KBSE a prístupniu k medzinárodným paktom naďalej dochádzalo k porušovaniu ľudských práv. Preto v novembri 1988 vzniklo v Prahe dobrovoľné občianske združenie s názvom Československý helsinský výbor. Už samotný názov tejto iniciatívy naznačuje, že má súvislosť s helsinským mierovým procesom, začatým práve podpísaním Záverečného aktu KBSE v Helsinkách 1. 8. 1975.

Táto konferencia sa stala významným krokom k prekonaniu ovzdušia nepriateľstva a nedôvery, ktoré vzniklo počas povojnového vývoja. Zúčastnené štáty KBSE potvrdili svoju vernosť zásadám vyhláseným už v Charte OSN a zaviazali sa, že budú rešpektovať a v praxi dodržiavať tzv. helsinské desaťero princípov, medzi ktorými je z hľadiska ľudských práv významný princíp č. 7, týkajúci sa rešpektovania ľudských práv a základných slobôd.

Medzi 21 zakladajúcimi členmi Československého helsinského výboru boli signatári Charty 77, členovia Výboru na obranu nespravodlivo stíhaných a ďalších iniciatív. Za prvého predsedu bol zvolený prof. Jiří Hájek, bývalý minister zahraničných vecí počas Pražskej jari a jeden z prvých hovorcov Charty 77. Zakladatelia Československého helsinského výboru vychádzali z presvedčenia, že helsinský mierový proces nemôže byť len vecou vlády, diplomatických služieb a oficiálnych inštitúcií, ale všetkých občanov a ich nezávislých iniciatív.

Zakotvenie ochrany ľudských práv po novembri 1989

Po zvrhnutí komunistickej diktatúry v novembri 1989 bola nastolená potreba a objektívna nutnosť zakotvenia ľudských práv do ústavného systému Československa, pričom výsledkom tohto úsilia bolo vytvorenie Listiny základných práv a slobôd, ktorá bola prijatá vtedajším Federálnym zhromaždením 9. 1. 1991. Listina vychádzala z medzinárodnoprávných dokumentov, a to najmä zo Všeobecnej deklarácie ľudských práv (Ort 1998, s. 130). Okrem všeobecných práv sa zaoberala aj právom na majetok a mnohými ďalšími sociálnymi a hospodárskymi právami.

Listina základných práv a slobôd bola do československého právneho poriadku uvedená ústavným zákonom Federálneho zhromaždenia č. 23/1991 Zb. Po zániku Českej a Slovenskej federatívnej republiky boli na Slovensku ľudské práva a základné slobody

zakotvené v Ústave Slovenskej republiky, v Českej republike bola Listina základných práv a slobôd republikovanú uznesením predsedníctva Českej národnej rady a podľa Ústavy Českej republiky č. 1/1993 Zb. sa Listina stala súčasťou českého ústavného poriadku.

Druhá hlava Ústavy SR, kde je inštitút základných práv a slobôd obsiahnutý, je rozsiahla nielen do počtu článkov (11 až 54), ale hlavne bohatá svojím obsahom, ktorým nadväzuje na výsledky modernej konštitucionalistiky, medzinárodné dokumenty o ľudských právach a základných slobodách, akcentuje pozitívne skúsenosti demokratických štátov, rešpektuje historické východiská našej súčasnosti, vytvára priestor pre integráciu nášho štátu do rodiny štandardných demokratických krajín Európy a sveta (Palúš, Somorová 2002, s. 100-101).

Záver

Základné ľudské práva a slobody sa bytostne dotýkajú každého jednotlivca v našej spoločnosti, pretože majú podstatný význam pre jeho existenciu a kvalitu jeho života. Preto patrí k základným úlohám štátu zabezpečiť každému občanovi základné ľudské práva a slobody minimálne v rozsahu, v akom štát prevzal medzinárodné záväzky, a realizovať ich vnútroštátnymi prostriedkami a mechanizmom. Hodnotiacim kritériom kvality demokracie je predovšetkým to, ako sa v praxi rešpektujú garantované ľudské práva a slobody.

Katégoria ľudských práv a ich ochrana sa spája s hlbokou históriou ľudskej spoločnosti, ako aj filozofických a právnych názorov. Už v najstaršej histórii sú známe príklady, ktoré sa pokladajú za dôkaz neoddeliteľnosti ľudských práv. V súčasnosti existuje viacero systémov ochrany ľudských práv na medzinárodnej úrovni a to od globálnych až po regionálne. Dôležitou podmienkou ochrany ľudských práv je však aj zabezpečenie ich dodržiavania, pretože nie len deklarovanie jednotlivých práv, ale najmä existencia možnosti ich efektívneho presadzovania a mechanizmov nápravy v prípade ich porušenia vytvárajú komplexný systém ochrany ľudských práv.

Vývoj, ktorý sa v našej republike začal novembrom 1989, nastolil aj otázku novej ústavnoprávnej úpravy inštitútu základných práv, slobôd a povinností občanov. Uvedená požiadavka mala svoj vnútropolitický i medzinárodnopolitický kontext. Z hľadiska vnútropolitických súvislostí išlo o postupne kvalitatívne sa meniace spoločenské vzťahy, myšlienky a hodnoty demokracie, právneho štátu, pluralizmu, ale i hľadanie novej kvality štátoprávneho usporiadania a následnú prípravu nových ústav na úrovni federácie aj obidvoch národných republík. Medzinárodnopolitický aspekt predstavovala snaha nášho štátu o prijatie

do Rady Európy, pričom jednou z hlavných podmienok takéhoto kroku bola kvalitatívne nová ústavnoprávna úprava inštitútu základných práv a slobôd.

Zoznam bibliografických odkazov

- BARANCOVÁ, H. a A. KRŠKOVÁ, 2000. *Ludské práva na práhu tretieho tisícročia*. Trnava: Právnická fakulta Trnavskej univerzity, 160 s. ISBN 80-88715-14-8.
- BIANCHI, L., 1966. Občianske slobody v Uhorsku za dualizmu (1867-1918). In: *Právnické štúdie*, SAV, XIV/1966, č. 1, s. 179-199.
- BIANCHI, L., 1973. Právne postavenie občana na Slovensku za kapitalizmu I. Obdobie dualizmu v Uhorsku. In: *Právnické štúdie*, SAV, XXI/1973, č. 1, s. 97-141.
- ČEŠKA, Z., S. ZDOBINSKÝ a kol., 1987. *Základní práva, svobody a povinnosti občanů ČSSR a jejich ochrana v právním řádu*. Praha : Nakladatelství Svoboda, 344 s. ISBN 25-047-87.
- ČIČ, M. a kol., 1997. *Komentár k Ústave Slovenskej republiky*. Martin : Matica slovenská, 598 s. ISBN 80-70904-44-5.
- HÁJEK, J., 1998. Úsilí o lidská práva v dějinách. In: J. HÁJEK et al. *50 let Všeobecné deklarace lidských práv*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů, s. 9-24. ISBN 80-70793-28-1.
- HUBENÁK, L., 2000. Slovenské národné hnutie a otázky občianskych práv, parlamentarizmu a štátoprávneho postavenia slovenského národa v revolúcii rokov 1848-1849. In: *Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Beli Neosolii*, roč. IV. Banská Bystrica: Právnická fakulta, s. 65-74. ISBN 80-8055-247-9.
- KOGANOVÁ, V. a kol., 1998. *Ludské práva a slobody a ich aplikácia na Slovensku*. Bratislava: EKONÓM, 209 s. ISBN 80-22508-84-5.
- KOGANOVÁ, V. a kol., 2001. *Ludské práva a slobody v demokratickej spoločnosti*. Bratislava: EKONÓM, 212 s. ISBN 80-22513-59-8.
- KOLEKTIV AUTORŮ., 2003. *Dějiny evropského kontinentálního práva*. Praha: Linde, 852 s. ISBN 80-7201-490-0.
- KOLEKTIV AUTOROV., 2005. *Ottova všeobecná encyklopédia v dvoch zväzkoch*. Zväzok II. Bratislava : Agentúra Cesty, 1526 s. ISBN 80-9691-592-4.
- KOMÁRKOVÁ, B., 1990. *Původ a význam lidských práv*. Praha: SPN, 234 s. ISBN 80-04-25384-9.
- KOVÁČ, D. a kol., 1999. *Kronika Slovenska*, Zväzok II. Praha: Fortuna Print-Adut, 608 s. ISBN 80-88980-08-9.
- ORT, A., 1998. Lidská dimenze evropské politiky. In: J. HÁJEK et al. *50 let Všeobecné deklarace lidských práv*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů, s. 25 a nasl. ISBN 80-70793-82-1.
- ORT, P., 1998. Postavení jednotlivce v právu ES. In: J. HÁJEK et al. *50 let Všeobecné deklarace lidských práv*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů, s. 130 a nasl. ISBN 80-70793-82-1.

PALÚŠ, I. a L. SOMOROVÁ, 2002. *Štátne právo Slovenskej republiky*. Košice: Právnická fakulta UPJŠ, 387 s. ISBN 8070974826.

PAVLÍČEK, V., 1999. Lidská práva na konci „bipolarity“ světa. In: A. ŠUMEC. *Lidské práva a právní status na prelome tisícročí : Materiály z mezinárodní vědecké konference konané v letech 27.-29. apríla 1999 v Piešťanoch*. Bratislava: VEDA - SAV, 359 s. ISBN 80-22406-24-4 (brož).

PLAČKOVÁ, L., 1998. Československý helsinský výbor. In: J. HÁJEK et al. *50 let Všeobecné deklarace lidských práv*. Praha : Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů, s. 147 a nasl. ISBN 80-7079-382-1 (brož.).

SKALOŠ, M., 2011. *Slovenské a Československé dějiny státu a práva v letech 1945 - 1989*. Banská Bystrica: PrF UMB, 428 s. ISBN 987-80-557-0156-1.

STRÁŽNICKÁ, V. a Š. ŠEBESTA, 1994. *Člověk a jeho práva. Mezinárodní úprava ochrany lidských práv*. Bratislava: JUGA, 224 s. ISBN 80-85506-30-0.

JUDr. PhDr. Martin Skaloš, PhD.

Katedra dějin státu a práva
Univerzita Mateja Bela, Právnická fakulta
Komenského 20, 974 01 Banská Bystrica
e-mail: martin.skalos@umb.sk

BEZPEČNOSŤ, EXTRÉMIZMUS, TERORIZMUS 2014

Zborník z medzinárodnej konferencie uskutočnenej
v dňoch 11. a 12. decembra 2014 v Podhájskej

Editori:	PhDr. Katarína Greňová doc. ThDr. PaedDr. Anton Lisník, PhD.
Vydavateľ:	Východoeurópska agentúra pre rozvoj n.o. Eastern European Development Agency n.o. Za humnami 508/28 941 48 Podhájska, Slovenská republika
Náklad:	500 výtlačkov
Počet strán:	316
Vydanie:	Prvé
Tlač:	A-print s.r.o., Lipovce pri Prešove
Rok vydania:	2014
ISBN:	978-80-89608-15-7